

door: Annette de Groot

Gevolgen van de verengelsing voor de taalvaardigheid en denkvaardigheid

De Nederlandse universiteiten zijn in een hoog tempo aan het verengelsen. Nu al is bijna 70% van de masteropleidingen en 20% van de bacheloropleidingen volledig Engelstalig en het einde is nog niet in zicht. Zelfs de opleidingen neerlandistiek zijn niet gevrijwaard van het verengelsingsvirus. Het is niet ondenkbaar dat het satirische toekomstperspectief waarin algemeen secretaris van de Taalunie Hans Bennis onlangs in *VakTaal* de ontwikkelingen hekelde grotendeels bewaarheid wordt. Vanuit alle hoeken van de samenleving wordt bezorgd en verontwaardigd geprotesteerd tegen deze verengelsingdrang en het verzet wordt met tal van steekhoudende argumenten gemotiveerd. Ik concentreer me hier op de gevolgen van de verengelsing voor de taalvaardigheid en denkvaardigheid van docenten en studenten die het Engels als voertaal in het onderwijs krijgen opgelegd.

VERLIES VAN UITDRUKKINGSVERMOGEN EN DENKVERMOGEN

De meeste studenten en docenten aan de Nederlandse universiteiten zijn ongebalanceerde tweetaligen, met het Nederlands als dominante moedertaal en het Engels als zwakkere tweede taal. Hierdoor is hun uitdrukkings- en begripsvermogen geringer in het Engels dan in het Nederlands. Omdat taalvaardigheid en denkvaardigheid nauw verweven zijn, wordt door het verplichte gebruik van het Engels bovendien hun denkvermogen beknot. Als gevolg van deze effecten van verengelsing verliest het onderwijs aan levendigheid, diepgang en nuance en worden studenten belemmerd in het ontwikkelen van

**DE MEESTE
STUDENTEN EN
DOCENTEN AAN DE
NEDERLANDSE UNIVERSITEITEN
ZIJN ONGEBALANCEERDE TWEETALIGEN.**

cruciale academische vaardigheden zoals kritisch denken, argumenteren, analyseren en redeneren.

De tekortkomingen in het Engels doen zich voor bij alle onderdelen van het taalsysteem, maar het sterkst bij het vocabulaire. De moedertaalwoordenschat van hoog opgeleide ongebalanceerde tweetaligen wordt geschat op ongeveer 19.000 woordfamilies, terwijl hun woordenschat in de tweede taal ongeveer 11.000 woordfamilies bevat, een royale 40% minder. Behalve de omvang is ook de diepte van de woordenschat geringer in de tweede taal: de wel gekende woorden worden oppervlakkiger gekend, met minder betekenisnuances en -connotaties en minder en zwakkere verbindingen naar gerelateerde woorden in het geheugen, zoals antoniemen en synoniemen. Het vereist weinig inlevingsvermogen om te zien hoe juist zo'n sterk gereduceerde en mankerende woordenschat het uitdrukkings- en begripsvermogen beperkt.

TAALVERLIES VAN HET NEDERLANDS

Door onderwijsverengelsing dreigt bovendien gedeeltelijk taalverlies van het Nederlands, namelijk van al die woorden die in het alledaagse Nederlands nauwelijks gebruikt worden maar wel belangrijke bestanddelen zijn van het wetenschappelijke Nederlands. Als dat niet meer wordt gebezigd zullen die woorden verkommeren in het geheugen, want voor woorden (en veel andere vaardigheden) geldt wat in het Engels bondig wordt uitgedrukt met de spreuk *use it or lose it*. Dat de grammatica en fonologie van het Nederlands te lijden krijgen onder de verengelsing is onwaarschijnlijk, omdat die blijvend onderhouden zullen worden in het alledaagse gebruik van het Nederlands.

VERZWAKKING VAN TWEETALIGHEID

Als direct gevolg van het verlies van Nederlandse taalvaardigheid zal onderwijsverengelsing ook de tweetaligheid van de betrokkenen verzwakken. Dit neveneffect is vooral zo spijtig omdat tweetaligheid behalve evidente praktische voordelen ook cognitieve voordelen biedt, zoals een verhoogde cognitieve flexibiliteit en creativiteit en een omvangrijker arsenaal van concepten. Dat dergelijke cognitieve voordelen bevorderlijk zijn voor de eerder genoemde academische vaardigheden is meer dan aanneemelijk. Vooral gebalanceerde tweetaligheid met een hoog vaardigheidsniveau in beide talen is bevorderlijk voor cognitief functioneren.

VOLWAARDIG TWEETALIG ONDERWIJS: LOUTER WINST

Anders dan volledig Engelstalig onderwijs biedt volwaardig Nederlands-Engels onderwijs, met een gelijkwaardige status en een evenwichtig gebruik van beide talen, enkel voordelen: het Engels van onze ongebalanceerde tweetaligen zal substantieel verbeteren, hun Nederlands zal niet verzwakken en in een aantal opzichten zal hun cognitief functioneren verbeteren. ●

Annette de Groot is emeritus hoogleraar Experimentele taalpsychologie aan de Universiteit van Amsterdam. Deze bijdrage is gebaseerd op haar recente afscheidscollege 'Nederlands moet: over meertaligheid en de verengelsing van het universitaire onderwijs'.